

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ηροδότου 1, 106 74 Αθήνα. τηλ: 210 3385 537/580/581, fax: 210 7254 050

Παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου «Οπλοφορία, χρήση πυροβόλων όπλων από αστυνομικούς και εκπαίδευσή τους σ' αυτά»*

1. Η ΕΕΔΑ έχει ήδη, με την από 05.04.2001 επιστολή της, στείλει στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης τις παρατηρήσεις της για το νομικό πλαίσιο που αφορά στη χρήση βίας και όπλων από δημόσια δύναμη¹, όπως είχε ζητηθεί από τον Υπουργό Δημόσιας Τάξης με την από 22.03.2001 επιστολή του.
2. Η ΕΕΔΑ ανησυχεί ιδιαίτερα για το ζήτημα της άσκησης βίας εν γένει από αστυνομικές δυνάμεις στη χώρα μας, που έχει τονιστεί σε πρόσφατες εκθέσεις διεθνών μη κυβερνητικών και διακυβερνητικών οργανισμών όπως είναι η Διεθνής Αμνηστία² και η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT)³.

Το ως άνω σχέδιο νόμου αποτελεί, γενικά, σημαντικό βήμα για τον αναγκαίο εκσυγχρονισμό του νομικού πλαισίου της οπλοφορίας και οπλοχρησίας αστυνομικών, κινούμενο μέσα στο πλαίσιο των από 05.04.2001 παρατηρήσεων και προτάσεων της ΕΕΔΑ. Η ΕΕΔΑ θεωρεί ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι το σχέδιο νόμου, σύμφωνα και με τη σχετική αιτιολογική έκθεση, λαμβάνει υπόψη τον *Κώδικα του ΟΗΕ για τη συμπεριφορά των στελεχών που είναι επιφορτισμένα με το καθήκον επιβολής του νόμου* (1979) και τις *Βασικές Αρχές του ΟΗΕ για τη χρήση βίας και όπλων από όργανα επιφορτισμένα με την επιβολή του νόμου* (1990). Η ΕΕΔΑ με τις παρατηρήσεις της του 2001 είχε κάνει ιδιαίτερη μνεία και των δύο αυτών διεθνών κειμένων, τονίζοντας ότι οι αρχές που εμπεριέχονται στα κείμενα αυτά θα πρέπει να υιοθετηθούν και να τηρηθούν στην πράξη από την Ελληνική Αστυνομία. Θετική νομοθετική εξέλιξη είναι επίσης οι νέες διατάξεις του σχεδίου νόμου (άρθρα 5 και 6) που προβλέπουν τον έλεγχο καταλληλότητας οπλοφορούντων αστυνομικών και τη σχετική εκπαίδευσή τους, όπως είχε επίσης προταθεί από την ΕΕΔΑ το 2001.

3. Όσον αφορά ειδικότερα στις διατάξεις του ως άνω σχεδίου νόμου η ΕΕΔΑ παρατηρεί τα εξής:
 - 3.1 **Άρθρο 2 («Έννοια όρων») παρ γ:** Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή «[ο]πλισμός είναι το σύνολο των αντικειμένων του άρθρου 1 του Ν 2168/1993 (Α' 147), που επιτρέπεται να φέρει ο αστυνομικός». Το άρθρο 1 του Ν 2168/1993 είναι μια διάταξη που περιέχει έναν ιδιαίτερα μακρύ κατάλογο όπλων, περιλαμβανομένων των «κυνηγετικών όπλων», «αεροβόλων», «πυρομαχικών», «εκρηκτικών υλών», «μεταλλικών γροθιών», «ξιφιδίων» κλ.

* Εισηγητής: Νίκος Σιταρόπουλος, ΔΝ, LL.M, Επιστημονικός Συνεργάτης της ΕΕΔΑ.

¹ Βλ ΕΕΔΑ, *Ετήσια Έκθεση 2001*, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο, 2002, 107-115.

² Βλ Amnesty International and International Helsinki Federation for Human Rights, *Greece – In the shadow of impunity – Ill-treatment and the misuse of firearms*, London, September 2002.

³ CPT, *Report to the Government of Greece on the visit to Greece carried out by CPT from 23.11-05.10.2001*, Strasbourg, 20.11.2002, CPT/Inf (2002) 31, 16-19.

3.4 **Άρθρο 4 παρ 4 εδ δ:** Η παραπάνω παρατήρηση ισχύει και για το εδάφιο δ που επιτρέπει τον «πυροβολισμό ακινητοποίησης» για την «αποτροπή παράνομης εισόδου στη χώρα ή εξόδου απ' αυτή προσώπων που επιχειρούν παράνομη διακίνηση ανθρώπων ή πραγμάτων και οπλοφορούν». Και εδώ ή απλή οπλοφορία των διακινητών δεν θα πρέπει να νομιμοποιεί την άσκηση ένοπλης βίας από αστυνομικούς. Ο «πυροβολισμός ακινητοποίησης» θεωρείται σκόπιμο να λαμβάνει χώρα και στην περίπτωση αυτή *μόνο εφόσον έχει υπάρξει χρήση οπλισμού από τους διακινητές, ή εάν είναι φανερός ο άμεσος κίνδυνος χρήσης, και όχι απλώς λόγω της οπλοφορίας αυτών των προσώπων.*

Εν προκειμένω θα πρέπει να τονιστεί ότι σε περιπτώσεις διακίνησης ανθρώπων, οι πυροβολισμοί ακινητοποίησης κατά των διακινητών θέτουν, στην πράξη, σε ιδιαίτερα επικίνδυνη θέση τα διακινούμενα πρόσωπα, μεταξύ των οποίων πολλές φορές υπάρχουν πρόσφυγες ή αιτούντες άσυλο ή αλλοδαποί, συμπεριλαμβανομένων ανηλίκων, που χρήζουν διεθνούς προστασίας. Ως εκ τούτων, η χρήση όπλων στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να είναι ιδιαίτερα περιορισμένη, σύμφωνα με τις αρχές της αναγκαιότητας και αναλογικότητας.

3.5 **Άρθρο 7 («Ποινικές κυρώσεις»):** Η παρ 2 του άρθρου 7 προβλέπει την ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι μηνών για τον αστυνομικό που «παραδίδει παράνομα σε άλλον το ατομικό του όπλο». Η παρ 4 του ίδιου άρθρου προβλέπει την ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών για τον αστυνομικό που «απειλεί παράνομα με πυροβόλο όπλο ή εκτελεί παράνομα εκφοβιστικό πυροβολισμό ή πυροβολεί παράνομα κατά πραγμάτων». Η συνύπαρξη αυτών των δύο διατάξεων είναι αντιφατική διότι αν και η προβλεπόμενη διακινδύνευση προσώπων από την παράνομη δράση αστυνομικού της παρ 4 είναι, κατά κανόνα, πολύ υψηλότερου βαθμού από αυτή της παρ 2, η επαπειλούμενη ποινή φυλάκισης στην παρ 4 είναι κατά το ήμισυ μικρότερη από αυτή της παρ 2. Ως εκ τούτου, θεωρείται αναγκαία η αύξηση της ποινής φυλάκισης της παρ 4.

3.6 Η ΕΕΔΑ θεωρεί ιδιαίτερης σημασίας τη διά του υπό εξέταση σχεδίου νόμου θεσμοθέτηση από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης ειδικού οργάνου για την περιοδική, τουλάχιστον διετή, αξιολόγηση της εφαρμογής του νόμου για την οπλοφορία και την οπλοχρησία αστυνομικών, με σκοπό τη βελτίωση της σχετικής νομοθεσίας και της πρακτικής της Ελληνικής Αστυνομίας. Στο όργανο αυτό θα πρέπει να συμμετέχουν, εκτός από στελέχη του Υπουργείου, ειδικοί επιστήμονες. Οι ανωτέρω εκθέσεις αξιολόγησης είναι σκόπιμο να δημοσιοποιούνται και ιδίως να γνωστοποιούνται σε αρμόδιους επιστημονικούς φορείς και την ΕΕΔΑ για την υποβολή περαιτέρω βελτιωτικών προτάσεων.

3.7 Τέλος, η ΕΕΔΑ πιστεύει ότι το φαινόμενο της υπέρμετρης άσκησης (ένοπλης ή άοπλης) βίας από αστυνομικές δυνάμεις συνδέεται άμεσα όχι μόνο με την εκπαίδευση αυτών στη χρήση οπλισμού, στην οποία περιορίζεται το υπό εξέταση σχέδιο νόμου, αλλά, προ πάντων, με την ουσιαστική, συστηματική και συνεχή εκπαίδευση των αστυνομικών δυνάμεων στην προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και την εμπέδωση στις αστυνομικές δυνάμεις των σχετικών θεμελιωδών αρχών προστασίας της ανθρώπινης αξίας (ζωής και αξιοπρέπειας).

Το Δ' Τμήμα (Τμήμα Προώθησης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) της ΕΕΔΑ ήλθε σε επαφή τον Μάρτιο 2001 με τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης του Υπουργείου